

ÅRSREDOVISNING
2008

Årsredovisning för räkenskapsåret 2008-01-01 – 2008-12-31

Styrelsen och verkställande direktören för Härnösand Energi & Miljö AB avger härmed följande årsredovisning och koncernredovisning.

INNEHÅLL	SIDA
VD har ordet	4
Förvaltningsberättelse och viktigare händelser	5
Miljöredovisning	10
Förslag till vinstdisposition	12
Investeringar	12
Resultaträkning	13
Balansräkning	14
Kassaflödesanalys	15
Tilläggsupplysningar	16
Revisionsberättelse	26
Granskningsrapport	26
Ekonomisk utveckling 2004 – 2008	27
Känslighetsanalys	27

Alla belopp redovisas, om inte annat anges, i tusentals kronor (tkr).
Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Foto: Alltid Märnadsbyrå

OMSLAGSBILD
En av HEMABs
renhållningsfordon
på Nybron i Härnösand
en tidig höstvintermorgon.

VD HAR ORDET

MÅNGA TIDNINGSRUBRIKER OCH VD-ORD handlar i dessa dagar om den globala finanskrisen som startade under 2008 och vars konsekvenser vi just nu står mitt i. Jag väljer att lämna dessa analyser åt sidan för en stund och väljer ett annat fokus i mitt vd-ord...

Härnösand är en fantastisk stad att leva i! Närheten till naturen och vattnet, de korta avstånden mellan bostäder och arbetsplatser i samspel med den vackra stadskärnan ger utom-ordentliga förutsättningar för en god livskvalité.

Vi som arbetar i HEMAB har en viktig uppgift i att säkerställa att även andra förutsättningar finns för ett bra liv i Härnösand. Vi ser till att den infrastruktur som vi alla är beroende av är av bra kvalitet och har minimala störningar. Dessutom till låga priser!

Under 2008 uppnådde vi en viktig milstolpe i företagets historia. HEMAB blev certifierat med avseende på kvalitet, miljö och arbetsmiljö. Det är något som vi arbetat för under flera år och det formella mottagandet av certifikaten firades med ett särskilt arrangemang under hösten. Nu gäller det att fortsätta att hålla förbättringsarbetet levande som en naturlig del av vårt dagliga arbete.

Den kundundersökning som vi genomförde under våren 2008 visade ett mycket bra resultat med en ökning av kundnöjdheten från föregående mätning som genomfördes två år tidigare. Resultatet stärker oss i vår övertygelse om att vi lyckas i våra strävanden efter "ständiga förbättringar" och att HEMAB och vi som arbetar här uppskattas av Härnösandsborna.

Årets ekonomiska resultat är belastat med en uppräknings av vår pensionsskuld med 4,8 Mkr. Trots den extraordinära kostnaden så uppnår vi ett resultat efter finansiella poster på 10,2 Mkr (14,5 Mkr 2007). Det innebär en avkastning på eget kapital på 7,2% (10,6%). Därmed uppfyller vi vår ägare Härnösands kommuns krav på minst 7% avkastning.

Vårt målmedvetna arbete för att minska sjukfrånvaron ger resultat. Under 2008 har vi haft en fortsatt positiv trend i det avseendet.

Regionala samarbeten blir allt viktigare och våra pågående satsningar tillsammans med energiföretagen i grannkommunerna fortsätter. Elnätssamarbetet inom Elinorrörbundet, det nya driftbolaget ServaNet AB för stadsnäten och torvsamarbetet med Övik Energi är några satsningar där vi gjort viktiga framsteg under året. 2008 blev också alla tillstånd och andra förberedelser klara för vår jordbehandlingsanläggning. Den invigdes i december vid en ceremoni med inbjudna gäster från hela länet.

HEMAB och hela branschen står inför stora utmaningar de närmaste åren. Kraven ökar på olika former av rapportering och andra administrativa arbetsuppgifter. Vi genomför omställningar och anpassningar av vår verksamhet av hänsyn till miljön. Samtidigt står vi inför mycket stora pensionsavgångar under de närmaste 5-6 åren. Vi vill säkerställa att HEMAB på både kort och lång sikt är en välorganiserad, utvecklande och attraktiv arbetsplats. Vi har därför startat ett strategi- och omställningsprojekt under samlingsnamnet "HEMAB 2015" för att på ett strukturerat och kraftfullt sätt ta oss an dessa utmaningar.

Jag och alla lojala och duktiga medarbetare i HEMAB kan nu blicka framåt efter att ha gjort bokslut för ytterligare ett framgångsrikt år. Vår strävan att leverera en bra och prisvärd service med "långsiktighet, närhet och minimala störningar" till våra kunder/ägare fortsätter. Vi är övertygade om att Härnösandsborna uppskattar att vi prioriterar närhet, låga priser, service och kundnytta före kortsiktig vinstmaximering.

VISION

HEMAB bidrar aktivt genom sin verksamhet till att göra Härnösand attraktivt samt skapar förutsättningar för en positiv utveckling med inflyttning och nya företag i kommunen.

VÅRA KÄRNVÄRDEN

- Personligt ansvarstagande
- Lokal närvaro
- Samverkan

Mars 2009
Ingemar Forzelius
vd
Härnösand Energi & Miljö AB

Foto: Alltid Marknadsbyrå

EN MILSTOLPE I HEMABS HISTORIA

Hösten 2008 certifierades HEMAB inom kvalitet, miljö och arbetsmiljö. Arbetet med ett verksamhetsledningssystem har bedrivits intensivt i flera år och det var en milstolpe i HEMABs historia när företaget klarade kraven för en certifiering.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE OCH VIKTIGARE HÄNDELSER

ÄGARFÖRHÅLLANDEN

[HÄRNÖSAND ENERGI & MILJÖ AB, HEMAB ägs till 100 % av Härnösands kommun.]

[I HEMAB ingår det helägda dotterbolaget HÄRNÖSAND ELNÄT AB, HEAB, i vilket elnätsrörelsen bedrivs.]

[HEMAB äger 40 % i KOMMUNBRÄNSLE I ÅDALEN AB, KBAB, som förser ägarna i Ö-vik och Härnösand med bränsletorv.]

[HEMAB äger också 7,5 % i NORDSVENSKA KRAFT AB samt 9,6 % i NORRSKEN AB som sysslar med nätkommunikationsfrågor.]

[HEMAB äger tillsammans med E.ON, HEMAB ELFÖRSÄLJNING AB. Ägarfördelningen är HEMAB 25 % och E.ON 75 %.]

HEMAB-koncernens verksamhet är uppdelad i fem affärsområden; Fjärrvärme, Renhållning, Vatten (huvudman), Stadsnät samt Elnät. Elnätsverksamheten bedrivs i dotterbolaget HEAB medan övriga verksamheter bedrivs i moderbolaget. HEMAB har liksom tidigare varit ägarens beställarombud när det gäller skötsel och drift av gator och vägar.

Koncernens nettoomsättning uppgick till 274,9 Mkr (253,2) och resultatet före skatt blev 10,2 Mkr (14,5). Investeringarna uppgick till 53,3 Mkr (46,0) och bestod i huvudsak av anläggningar för el, fjärrvärme, vatten och optofiber. En osedvanligt stor uppräknning av pensionsskulden belastade resultatet med 4,8 Mkr under 2008.

Arbetet med att certifiera verksamheten för kvalitet, miljö och arbetsmiljö bedrevs intensivt under året. På försommaren gjorde Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut en certifieringsrevision som resulterade i att vi senare under hösten erhöll certifikaten för ISO 9001, ISO 14001 och AFS 2001:1. Det var en högtidsstund och en milstolpe i företagets historia. HEMAB är ett av endast fem energiföretag i Sverige som är trippelcertifierade.

Målsättningen "länets lägsta priser" fortsätter att präglade våra verksamheter. Sedan tidigare håller vi lägst priser inom områdena fjärrvärme för villakunder och vatten/avlopp för flerbostadshus.

Under 2008 tog vi också tätpositionen när det gäller

priset för uppkoppling av bredband med optofiber (exklusive tjänst) för villor.

Studien om ett energikombinat i Härnösand avslutades under året. Intressentgruppen kom fram till att lägga idén på is då bedömningen är att det inte finns ekonomisk bärighet, vare sig på kort eller medellång sikt. Stigande vetpris och osäkra energipolitiska riktlinjer var de främsta orsakerna till beslutet.

FJÄRRVÄRME - PRODUKTIONSREKORD I DECEMBER

Fjärrvärmerna i Härnösand är miljövänliga och prisvärda. Den kan lätt ställas om till de bränslen och energiformer som är prismässigt och miljömässigt hållbara.

En ny fjärrvärmelag trädde i kraft under året för att stärka kundernas ställning och öka insynen i fjärrvärmeverksamheten. Den nya lagen påverkar inte HEMAB i någon större utsträckning, då våra fjärrvärmeleveranser sedan 2007 är säkrade enligt Reko Fjärrvärme, en kvalitetsmärkning för fjärrvärmeleverantörer. Flera av de nya lagkraven liknar de krav som redan ställs enligt Reko Fjärrvärme. Till exempel har

• FJÄRRVÄRME	2008	2007	2006	2005	2004
Försäljning värme (GWh)	155	159	150	152	140
Försäljning el (GWh)	49	37	49	50	50
Erhållna elcertifikat (antal)	49010	36976	49823	50462	47324
Fjärrvärmenät (km)	101	98	94	90	82

Foto: Lina Landell

Foto: Alltid Marknadsbyrå

BEHANDLING AV FÖRORENAD JORD

En ny anläggning för behandling av förorenad jord invigdes under året vid Ålands avfallsanläggning. Invigningstalare var Jonny Lundin, kommunalråd i Härnösands kommun. Anläggningen drivs i samarbete med SAKAB.

vi årliga informationsträffar där kunderna får en öppen redovisning av verksamheten och har möjlighet att ställa frågor.

Vårens kundundersökning visar att fjärrvärmekunderna är mycket nöjda. Att Härnösand har länets lägsta pris för villor och att fjärrvärme är enkelt och bekvämt bidrar mycket till kundernas nöjdhet.

Vår höga marknadsandel fortsätter att öka, men det märks att antalet kunder som byter uppvärmningsform blir färre. Det beror på att flertalet fastighetsägare redan har fjärrvärme eller på annat sätt har gjort ett aktivt val kring sin uppvärmning den senaste tiden. 70 nya kunder installerade fjärrvärme under året.

För att säkra leveranserna har fjärrvärmenätet förstärkts, främst i den norra delen av staden. Värmeförsäljningen uppgick till 155 GWh, vilket var något lägre än 2007 (159 GWh). Orsaken till minskningen var mild väderlek. Försäljningen av el och elcertifikat kompenserade den minskade intäkten från värmeförsäljningen.

I december 2008 slogs rekord i elproduktion i Kraftvärmeverket, med 7,1 GWh. Det är den högsta produktionssiffran för en enskild månad sedan starten av anläggningen 2002. Totalt producerades 49 GWh el (37 GWh), varav 1,2 GWh (0,9 GWh) kom från vindkraftverket.

I stort sett inga störningar i leveranserna har förekommit under året. Undantagen är planerade stopp och ett tillfälle då problem med äldre elkraftkablar ledde till att några kunder blev utan varmvatten under en förmiddag. Trots den höga tillgängligheten på 98,3 procent har satsningar gjorts för att förbättra anläggningarna. Mellanlagret för bränsle har renoverats, vilket har medfört färre störningar i bränslehanteringen, och nya elkraftkablar har dragits till produktionsanläggningen. Ett tillbud inträffade under året i samband med att vår

pelletsplan skulle startas, men ingen person kom till skada. Händelsen kan liknas vid en kraftig avgasknall.

Andelen förnybar energi i fjärrvärmeproduktionen är hög. Trädbränsle, pellets, spillvärme, rökgasåtervinning och deponigas svarade för 78 procent av energianvändningen. Torv svarade för 20 procent och el/olja för 2 procent.

RENHÅLLNING - NY BEHANDLING AV FÖRORENAD JORD

Härnösandsborna är bra på att sortera sitt avfall. Det visar en plockanalys av hushållsavfall som gjordes under hösten. Glädjande nog fanns inget farligt avfall i hushållsoporna. Däremot kan sorteringen av förpackningar fortfarande bli bättre, visar analysen som genomfördes av SAKAB.

I juli fick vi det nya och efterlängtrade tillståndet för avfallsanläggningen i Ålandsbro. Nu kan vi fortsätta sortera, återvinna och deponera restavfall som planerat.

Tillståndet innebar också att det länge planerade samarbetet med SAKAB kring jordbehandling kunde starta under hösten. Samarbetet är mycket glädjande och unikt i Västernorrland. SAKAB förser oss med kunskap och tar hand om affärsrelationen med kunderna medan HEMAB står för behandlingskapaciteten. Den största vinsten för HEMAB är att vi får färdigbehandlade rena jordmassor, som kan användas vid sluttäckningen av deponin. Sluttäckningen påbörjades under året och kommer enligt planerna att pågå etappvis fram till år 2020.

Det nya tillståndet medger även kompostering eller rötning av avfall, något som kan bli aktuellt om kommunen skulle fatta beslut om att matavfall ska sorteras ut och behandlas separat. Det är en av de frågor som diskuteras i den nya avfallsplan som beräknas bli klar under 2009. Arbetet leds av Härnösands kommun och vi ingår i arbetsgruppen.

Foto: Andreas Ernarsson

REKORD FÖR ELPRODUKTION

I december 2008 slog kraftvärmeverket rekord i elproduktion. 7,1 GWh el producerades, vilket är den högsta siffran för en enskild månad sedan starten av anläggningen 2002.

Foto: Anna Unander

KONTROLL AV DRICKSVATTENKVALITET

Risken för bakterietillväxt i vattenverket har minskats genom UV-behandling, klordosering och bättre arbetsrutiner. Här kontrollerar tekniker Nina Andersson vattnets kvalitet genom provtagning i processen.

ABONNEMANG/KUNDER

[Fjärrvärme, antal]

2008	1 568
2007	1 499
2006	1 411
2005	1 252
2004	1 089
2003	929
2002	750

[Renhållning, antal]

2008	8 791
2007	8 716
2006	8 553
2005	8 383
2004	8 072
2003	8 050
2002	8 062

[Vatten, antal]

2008	5 270
2007	5 261
2006	5 277
2005	5 333
2004	5 325
2003	5 277
2002	5 318

[Elnät, antal]

2008	13 750
2007	13 848
2006	14 290
2005	14 691
2004	15 182
2003	15 770
2002	15 870

Under året började vi arbeta med att utöka antalet brunnar för att utvinna deponigas ur avfallet, gas som sedan blir fjärrvärme.

Under de senaste tio åren har deponeringen minskat med 88 procent. 2008 skickade vi 12 079 ton avfall till Sundsvall för förbränning (+13 %). Av denna mängd var 5 547 ton (46 %) hushållsavfall.

VATTEN - NYA OMRÅDEN ANSLUTNA

HEMAB ansvarar för den allmänna VA-försörjningen i kommunen. Den nya "Lagen om allmänna vattentjänster" hade övergångsregler som sträckte sig över 2008. Under året har vårt regelverk anpassats till den nya lagen. Bland annat har kommunfullmäktige fattat beslut om nya allmänna bestämmelser för vatten och avlopp (ABVA) samt antagit en ny va-taxa, som började gälla 1 januari 2009.

Det förändringsarbete kring driften av vattenverk och avloppsreningsverk som inleddes 2007, har fortsatt under året. Sedan tidigare har två driftgrupper blivit en och vi arbetar för att integrera arbetsuppgifter, beredskap med mera. Vissa personalförändringar har skett, främst inom ledningsnätgruppen.

För några år sedan började vi desinficera dricksvattnet med hjälp av ultraviolett ljus och kloramindosering. Dessa förändringar har följts upp och visat sig ge goda resultat. Nu går vi vidare och ser över andra delar av processen, i första hand pH-justeringen, där vi tror att det finns förbättringsmöjligheter.

Vid Kattastrands avloppsreningsverk har utrustning

för sand- och renshantering bytts ut för att trygga reningen.

Det nya bostadsområdet vid Södra Sundet har anslutits liksom nya villafastigheter vid Höglätten, i området där de så kallade Obessom-husen tidigare stod.

Förnyelser i ledningsnätet har fortsatt vid exempelvis Kiörningsgatan, Sehlstedtsvägen och Hammarvägen. Förutom nya vatten- och avloppsledningarna omfattade arbetena i Sehlstedtsvägen även fjärrvärme och asfaltbeläggning. Vi var extra noga med framkomligheten under projekttiden, eftersom vägen är en viktig och hårt trafikerad länk mellan olika stadsdelar.

Antalet vattenläckor och avloppsstopp ökade jämfört med 2007, men den långsiktiga trenden är fortfarande att driftsstörningarna blir färre. En ökande andel av störningarna beror på avloppsstopp.

GATOR & VÄGAR - MER BELÄGGNINGSARBETEN

Gata/väg-verksamheten bedrivs från och med 2008 inom affärsområde Vatten. HEMAB är kommunens beställarombud när det gäller skötsel och drift av gator och vägar. Den upphandling av driftentreprenad som gjordes 2006, då Vägverket Produktion (numera SVEVIA) blev ny entreprenör, gäller fram till 2011.

Vi har arbetat mycket med och varit pådrivande i att under första tiden av entreprenaden skapa bra rutiner för samarbetet mellan beställare, beställarombud och entreprenör. Den nya driftentreprenaden innehåller mer beläggningsarbeten och gatuombyggnader jämfört med tidigare. Tillsammans med SVEVIA har ett förändringsarbete påbörjats som syftar till högre grad av egenkontroll.

Vid några tillfällen under året förekom kraftiga snöfall med åtföljande problem. Generellt har dock snöröjningen minskat i omfattning under senare år.

• VATTEN	2008	2007	2006	2005	2004
Producerad vattentmängd (1000 m ³)	2686	2675	2693	2426	2507

Foto: Alltid Marknadbyrå

NÄSTAN ALLA ELMÄTARE UTBYTTA

Vid utgången av 2008 var de allra flesta elmätarna utbytta mot nya med automatisk avläsning. I december 2008 skickades de första fakturorna med faktisk elförbrukning ut till kunderna i Härnösands tätort.

• STADSNÄT	2008	2007	2006	2005	2004
Schakt (km)	73	69	62	53	53
Kanalisation (km)	226	218	216	215	205
Optofiber (km)	237	232	223	190	180
Kanalisation Fiberflow (km)	278	276	246	220	180

I gengäld har halkbekämpningen ökat. Under året gjordes försök med en delvis ny typ av sandningssand. Försöket föll dock inte så väl ut. Sanden dammade mycket under sandupptagningen på våren och vi fick fler klagomål än normalt som en följd av det.

STADSNÄT - DRIFTEN I NYA BOLAGET SERVANET AB

Driften av Härnösands och Sundsvalls stadsnät är nu gemensam och bedrivs sedan 1/1 2009 i det nybildade bolaget ServaNet AB. Det nya bolaget ägs till 80 procent av Sundvall Elnät och till 20 procent av HEMAB.

Tidigare anställda i stadsnätverksamheten vid HEMAB har fått nya anställningar, dels i ServaNet AB, men även i Sundsvall Elnät AB. Ett gemensamt driftbolag har ansetts vara en förutsättning för stark ekonomi, ökad tillgänglighet och ett bredare utbud av leverantörer och tjänster.

• ELNÄT	2008	2007	2006	2005	2004
Regionledn. 130 kV (km)	13	13	13	13	13
Regionledn. 40 kV (km)	35	35	35	35	35
Mottag.station (antal)	4	4	4	4	4
Fördeln.station (antal)	4	4	4	4	4
Högspänn.ledn. 10 kV					
Jordkabel (km)	263	262	264	245	222
Hängkabel (km)	72	74	73	68	68
Friledning (km)	214	216	217	223	230
Lågspänn.ledn. 4 kV					
Hängkabel (km)	366	354	358	356	362
Jordkabel (km)	592	566	556	554	545

HERNÖNET BLEV SERVANET

Sedan den 1 januari 2009 är driften av Härnösands och Sundsvalls stadsnät gemensam och drivs i det nya bolaget ServaNet AB. Bolaget ägs gemensamt av HEMAB och Sundsvall Elnät.

Varumärket ServaNet introducerades för Härnösandskunderna i slutet av året. Det nya bolaget har fått en bra start och samarbetet känns spännande.

ELNÄT - OFÖRÄNDRADE PRISER FÖR FEMTE ÅRET I RAD

Våra elnätspriser är desamma 2009 som 2004. Vi har alltså inte höjt priserna på fem år, något som uppmärksammats under året.

2008 var ett intensivt år för det projekt där nya moderna elmätare installeras hos samtliga kunder. De nya mätarna uppfyller de lagkrav som träder i kraft 1 juli 2009, men gör det också möjligt att läsa av mätarna automatiskt. På så sätt kan vi debitera efter faktisk förbrukning, vilket också sker i tätorten sedan december 2008. Under våren 2009 ska den automatiska avläsningen börja fungera även på landsbygden.

Hela investeringsprojektet beräknas till 21 Mkr, men ser ut att bli något billigare.

Strategin med driftsäker teknik fortsätter och vi kommer att uppfylla myndigheternas krav på leveranssäkra elnät 2011-01-01. Samtidigt förbättrar vi leveranssäkerheten generellt genom att öka möjligheterna till omkopplingar. Genom att snabbt kunna koppla förbi eventuella fel undviker vi längre elavbrott.

Elinorr-förbundet har bildats. Elinorr är ett samarbete mellan 13 kommunägda elnätforetag i södra och mellersta Norrland med målet att effektivisera verksamheten och öka kompetensen.

Vi har under året fortsatt med anslutning av tillfällig el till Ådalsbanan.

Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn av elnätforetagens prissättning. Vi är sedan tidigare uttagna för tillsyn av 2004 och 2005 års prissättningar. Strax före årsskiftet fick vi besked om tillsyn även av 2007 års priser. Ungefär samtidigt meddelade

OS-MEDALJÖR HYLLADES

Silvermedaljören från Olympiska Spelen i Peking, Härnösandscyklisten Emma Johansson, hyllades av många härnösandsbor på Torget och HEMAB fanns givetvis på plats.

Energimarknadsinspektionen att man vill förändra sättet att bedriva tillsyn och önskar snabbare uppgörelser med de olika elnätföretagen.

Efter ett omfattande internt samråd har en ny organisation införts inom affärsområdet. Den nya organisationen tydliggör de interna beställar- och utförarrollerna på ett bättre sätt.

Drift och underhåll av kommunens och Vägverkets vägbelysningsanläggningar har utförts på samma sätt som tidigare år.

PERSONAL - HÖGRE ANDEL KVINNOR

Vår satsning på minskad sjukfrånvaro har varit lyckosam och sjuktalen minskar glädjande nog för tredje året i rad. Några nya medarbetare anställdes och medelåldern sänktes från 49,3 till 49,0 år. Andelen kvinnliga medarbetare har ökat till 14,5 procent, vilket är glädjande och ligger i linje med företagets ambition.

För andra året i rad anordnades en Jobb- och Bomässa i Härnösand. HEMAB medverkade som utställare för att presentera företaget och locka till oss nya medarbetare. Vi medverkade också då Härnösands gymnasium bjöd in till Sommarjobbsdagen -08.

Vår ambition är att synas i skolor och finnas med i forum där vi kan träffa potentiella medarbetare.

Under året bildades en krisledningsgrupp, som ska kunna sammankallas vid krisliknande situationer. Tillsammans med Härnösandshus och kommunens samhällsförvaltning anordnades en utbildningsdag där ett 60-tal politiker och tjänstemän fick lära sig mer om miljölagstiftningen.

I samband med den årliga personalfesten uppmärksammades några medarbetare för lång och trogen tjänst. Många på HEMAB deltog aktivt i en nationell stegräknartävling under året.

Alla anställda fick under året utbildning i alkohol- och drogrelaterade frågor via vår arbetsgivarorganisation KFS. Några medarbetare har också genomgått särskilda chefs- och projektledarutbildningar.

Alla affärsområden har haft uppskattade interna träffar med teambildande aktiviteter och diskussioner runt exempelvis arbetsmiljön.

FRAMTIDEN

Under 2009 startas ett internt projekt, "HEMAB 2015 - Strategiska framtidssatsningar". Projektet ska utveckla HEMAB för framtiden med fokus på generationsväxling, kompetenshöjning och utredning av möjliga nya affärer.

Ett utökat samarbete med Bionorr har diskuterats under 2008 och ska utredas ytterligare under 2009. Bland annat ska en optimering av respektive företags energianvändning studeras, med hänsyn till den helhet som Bionorr och Kraftvärmeverket tillsammans bildar.

Ett system för fjärravläsning av fjärrvärme, likt det som finns för el, ska färdigställas och tas i drift under 2009.

Under 2008 har vi börjat arbeta med att revidera tidigare utredningar om en rökammarranläggning, utifrån dagens förutsättningar. Det arbetet fortsätter och kommer att vara nära sammanvävt med arbetet att ta fram kommunens nya avfallsplan. Bland annat ska nya tankar om anläggningens placering och alternativ avsättning för biogasen och rötresterna beaktas.

Arbetet med att få till stånd nya vindkraftverk intill Vårdkasen fortsätter. Förhoppningsvis faller de sista bitarna på plats under 2009 så att avtal kan skrivas med leverantören.

MILJÖREDOVISNING

Affärsområdena Fjärrvärme, Renhållning och Vatten, som alla återfinns i moderbolaget, bedriver tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet enligt 9 kap 6 § miljöbalken. Affärsområde Elnät, som återfinns i dotterbolaget HEAB, och Affärsområde Stadsnät bedriver ingen tillståndspliktig verksamhet. Målsättningen är dock, precis som i hela koncernen, att använda kretsloppsanpassade material.

Efter ett flera år långt projekt certifierades vi hösten 2008 för kvalitet, miljö och arbetsmiljö. Alla affärsområdens verksamheter och även stödverksamheter är certifierade enligt ISO 9001, ISO 14001 samt AFS 2001:1. HEMAB är ett av endast fem energiföretag i Sverige som är trippelcertifierade.

AFFÄRSOMRÅDE FJÄRRVÄRME

Huvuddelen av verksamheten inom affärsområdet omfattas av miljöbalkens bestämmelser för tillstånd och anmälan.

Den tillståndspliktiga verksamheten bedrivs i Kraftvärmeverket, som är huvudanläggning för produktionen av fjärrvärme i Härnösand. Anläggningen ligger i ett industriområde i anslutning till oljehamnen. Fjärrvärmens miljöpåverkan sker främst genom utsläpp till luft av stoft, svavel och kväveoxider. Emissionsvärdena ligger under de gräns- och rikt-värden som anges i miljötillståndet. Askan körs i container med bil till separat asktipp vid vår deponi i Äland. Kondensatet från rökgaskondensering pH-justeras och renas genom ett sandfilter före utsläpp till dagvattenavlopp.

Tillförseln av bränslen som träbränslen, pellets, torv och eldningsolja sker med lastbilstransporter.

FÖRDELNINGEN AV TILLFÖRT BRÄNSLE I VÅRA PRODUKTIONSANLÄGGNINGAR*

Energislag %	2008	2007	2006
Träbränslen	73,8	74,6	78,5
Torv	20,8	20,2	17,7
Pellets	1,8	2,6	2,0
Deponigas	1,2	1,3	1,3
Eldningsolja	0,3	0,8	0,5
El	2,2	0,5	0

* Från och med 2007 års redovisning presenteras användning av spillvärme skilt från ovanstående tabellredovisning.

Utöver den egna produktionen köps spillvärme för leverans till fjärrvärmennätet. Spillvärmeleveranserna var 13,3 GWh 2008 att jämföra med 25,1 GWh 2007 och 9,2 GWh 2006.

• FJÄRRVÄRME	2008	2007	2006	2005	2004
Andel fossilt bränsle (%)	0,25	0,77	0,5	0,6	0,8
Koldioxidutsläpp (g/kWh)	80	72	74	61	93
Kväveoxidutsläpp (g/kWh)	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1

Nettoutsläppen från el- och fjärrvärmeproduktionen var, för koldioxid 80 g/kWh (72 g/kWh) och för kväveoxider 0,16 g/kWh (0,20 g/kWh).

Vårt bidrag till att minska miljöbelastningen i samhället är att öka fjärrvärmens marknadsandel inom tätorten. Inga driftstörningar ur miljösynpunkt inträffade under året, med undantag av en händelse i samband med driftstart i augusti då riktvärdet för NOx (dygnsmedelvärdet) överskreds.

AFFÄRSOMRÅDE RENHÅLLNING

Tillståndspliktig verksamhet där farligt avfall hanteras finns vid Miljöcentralen i Härnösand samt vid Älands avfallsanläggning. Anmälningspliktig verksamhet där avfall sorteras och lastas om finns vid Miljöcentralen. De tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheterna utgör 28 procent (cirka 10 Mkr) av affärsområdets omsättning. Nytt tillstånd för verksamheten vid Älands avfallsanläggning har utfärdats av Länsstyrelsen Västernorrland.

Miljöpåverkan sker främst från avfallsanläggningen genom utsläpp till ytvatten och grundvatten. Lakvattnet renas före utsläpp och återkommande provtagningar i recipienten visar ingen påverkan på fisk och bottenfauna. Utsläpp av metangas sker i mycket begränsad omfattning eftersom den sedan länge återvinns i fjärrvärmennätet.

Förbränningen av avfall uppgick till 12 079 ton, en ökning med 13 procent jämfört med 2007. Totalt har deponeringen av avfall minskat med 88 procent de senaste tio åren, främst som en följd av ökad återvinning. Miljöcentralen och Älands avfallsanläggning är välbesökta och mycket uppskattade av HEMABs kunder.

AFFÄRSOMRÅDE VATTEN

Affärsområdet bedriver anmälnings- och tillståndspliktig verksamhet inom områdena vattenproduktion och spillvattenrening. Totalt finns ett tillståndspliktigt vattenverk, åtta avloppsanläggningar med anmälningsplikt, samt två tillståndspliktiga avloppsreningsverk.

Miljöpåverkan sker främst genom utsläpp av behandlat avloppsvatten till olika sjöar och vattendrag. Utsläpp till luft i form av lukt förekommer tidvis från vissa anläggningar. Miljöpåverkan kan även ske genom slam

• VATTEN	Organiskt material	Fosfor
KATTAstrand		
Gränsvärde (mg/l)	15,0	0,50
Genomsnitt (mg/l)	5,9	0,24
NORRSTIG, Älandsbro		
Gränsvärde (mg/l)	20,0	0,80
Genomsnitt (mg/l)	4,8	0,10

Foto: Lina Landell

DEPONERING AV AVFALL MINSKAR

De senaste tio åren har deponeringen av avfall minskat med 88 procent. Den främsta anledningen är ökad återvinning. När det gäller utsläpp så håller sig HEMABs verksamheter med god marginal under rådande gränsvärden.

och avfallsprodukter från anläggningarna.

De två tillståndspliktiga avloppsreningsverken, Kattastrand i Härnösand och Norrstig i Ålandsbro, har fastställt gränsvärden för halterna av organiskt material (BOD7) och fosfor. Båda anläggningarna har hållit sig under rådande gränsvärden och har fungerat väl med hänsyn tagen till givna tillstånd.

AFFÄRSOMRÅDE ELNÄT

Verksamheten inom Elnät är inte tillstånds- eller anmälningspliktig ur miljösynpunkt, men miljömålen är ändå högt ställda.

Genom att kontinuerligt byta ut äldre luftledningar mot jordkabel minskar behovet av skogs- och åkermark för ledningsgator, vilket vanligtvis uppfattas positivt av berörda markägare. Utbytt elmaterial källsorteras direkt av personalen ute i fält. Hantering av isoleroljor sker på ett miljömässigt sätt. De maskiner som används i verksamheten använder miljöanpas-

sade drivmedel och oljor, oavsett om de är egna eller inhyrda.

Under 2008 inleddes en undersökning av samtliga oljeisolerade transformatorer för att fastställa eventuell förekomst av PCB. 82,5 procent (487 st) av transformatorerna provades varav 4 st (100 kVA) hade PCB-halter som översteg gränsvärdet 2 ppm. De förhöjda värdena som uppmättes låg mellan 2,28 och 19 ppm. Nämnas kan att gränsvärdet tidigare låg på 50 ppm. De fyra transformatorerna har skickats till destruktion. Provtagningen fortsätter under 2009 med återstående transformatorer.

AFFÄRSOMRÅDE STADSNÄT

Äldre utrustning som byts ut hanteras på ett miljöriktigt sätt. Genom viss felavhjälpning från bostaden under beredskapstid kan resor och vissa transporter undvikas.

Årsredovisning 2008

FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION:

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

Balanserade vinstmedel	5 858 700
Årets vinst	<u>3 449</u>
Kronor	<u>5 862 149</u>

Styrelsen föreslår
att vinstmedlen disponeras så att:

I ny räkning överföres   Kronor 5 862 149

Vad beträffar koncernens och moderbolagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning med tillhörande bokslutskommentarer.

Investeringar i Mkr

Koncernen

Bruttoinvesteringarna under året har totalt uppgått till 56,2 Mkr (46,3) och fördelningen framgår av nedanstående sammanställning:

Koncernen	Bruttoinv. 2008	Erhållna bidrag 2008	Nettoinv. 2008	Bruttoinv. 2007	Erhållna bidrag 2007	Nettoinv. 2007
Byggnader och mark	4,2		4,2	0,9		0,9
Maskiner och anläggningar	22,5		22,5	29,0	- 3,8	25,2
Inventarier	19,3		19,3	13,3		13,3
Pågående anläggningar	7,3		7,3	2,8		2,8
Andelar i intresseföretag	<u>2,9</u>		<u>2,9</u>	<u>0,3</u>		<u>0,3</u>
Summa	<u>56,2</u>		<u>56,2</u>	<u>46,3</u>	<u>- 3,8</u>	<u>42,5</u>

Moderbolaget

Bruttoinvesteringarna under året har totalt uppgått till 34,5 Mkr (25,9) och fördelningen framgår av nedanstående sammanställning:

Moderbolaget	Bruttoinv. 2008	Erhållna bidrag 2008	Nettoinv. 2008	Bruttoinv. 2007	Erhållna bidrag 2007	Nettoinv. 2007
Byggnader och mark	3,1		3,1	0,9		0,9
Maskiner och anläggningar	13,5		13,5	20,5	- 3,8	16,7
Inventarier	9,3		9,3	2,9		2,9
Pågående anläggningar	5,7		5,7	1,3		1,3
Andelar i intresseföretag	<u>2,9</u>		<u>2,9</u>	<u>0,3</u>		<u>0,3</u>
Summa	<u>34,5</u>		<u>34,5</u>	<u>25,9</u>		<u>22,1</u>

RESULTATRÄKNING

		Koncernen		Moderbolaget	
	Not	2008	2007	2008	2007
Nettoomsättning	2,3	274 866	253 194	222 498	194 437
Aktiverat arbete för egen räkning		3 242	2 401	1 015	771
Övriga rörelseintäkter		<u>25 925</u>	<u>15 247</u>	<u>12 407</u>	<u>11 835</u>
		304 033	270 842	235 920	207 043
<i>Rörelsens kostnader:</i>					
Råkraft, bränslen och förnödenheter		- 70 224	- 48 376	- 48 696	- 37 249
Övriga externa kostnader	3, 4, 5	- 93 930	- 89 218	- 89 368	- 80 864
Personalkostnader	6,7	- 77 982	- 69 925	- 57 555	- 50 226
Av- och nedskrivning av materiella och immateriella anläggningstillgångar		<u>- 40 671</u>	<u>- 39 739</u>	<u>- 23 569</u>	<u>- 23 429</u>
		- 282 807	- 247 258	- 219 188	- 191 768
Rörelseresultat		21 226	23 584	16 732	15 275
<i>Resultat från finansiella investeringar:</i>					
Resultat från andelar intresseföretag	8	- 721	130	0	0
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	9	875	1 166	3 260	8 002
Räntekostnader och liknande resultatposter		<u>- 11 137</u>	<u>- 10 416</u>	<u>- 10 579</u>	<u>- 9 865</u>
		- 10 983	- 9 120	- 7 319	1 863
Resultat efter finansiella poster		10 243	14 464	9 413	13 412
Bokslutsdispositioner		<u>0</u>	<u>0</u>	<u>- 7 690</u>	<u>- 8 600</u>
Resultat före skatt		10 243	14 464	1 723	4 812
Skatt på årets resultat	10, 11	- 4 997	- 5 095	- 1 720	- 485
Årets resultat		<u>5 246</u>	<u>9 369</u>	<u>3</u>	<u>4 327</u>

Årsredovisning 2008

BALANSRÄKNING		Koncernen		Moderbolaget	
	Not	2008	2007	2008	2007
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar					
Nyttjanderätter	12	390	585	390	585
Materiella anläggningstillgångar					
Byggnader och mark	13	60 373	59 672	11 718	9 034
Maskiner och andra tekniska anläggningar	14	338 871	344 900	268 856	271 893
Inventarier, verktyg och installationer	15	43 989	33 150	23 854	21 000
Pågående nyanläggningar	16	<u>10 678</u>	<u>3 389</u>	<u>7 021</u>	<u>1 331</u>
Summa materiella anläggningstillgångar		453 911	441 111	311 449	303 258
Finansiella anläggningstillgångar					
Andelar i koncernföretag	29			90 000	90 000
Andelar i intresseföretag	17	7 412	4 633	5 500	2 000
Andra långfristiga värdepappersinnehav	18	1 056	1 656	1 056	1 656
Fordringar hos koncernföretag				<u>17 353</u>	<u>18 370</u>
Summa finansiella anläggningstillgångar		8 468	6 289	113 909	112 026
Summa anläggningstillgångar		462 769	447 985	425 748	415 869
Omsättningstillgångar					
Råvaror och förnödenheter	19	4 479	11 465	3 268	10 600
Pågående arbete för annans räkning	20	6 404	0	6 404	0
Summa varulager		10 883	11 465	9 672	10 600
Kortfristiga fordringar					
Kundfordringar		42 605	67 789	45 347	67 788
Fordringar dotterbolag		0	0	13 799	10 270
Aktuella skattefordringar		4 078	6 635	1 793	4 485
Övriga kortfristiga fordringar		854	67	270	358
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	21	<u>3 636</u>	<u>9 887</u>	<u>3 388</u>	<u>9 881</u>
Summa kortfristiga fordringar		51 173	84 378	64 597	92 782
Kassa och bank		10 534	10 074	9 390	7 148
Summa omsättningstillgångar		72 590	105 917	83 659	110 530
Summa tillgångar		<u>535 359</u>	<u>553 902</u>	<u>509 407</u>	<u>525 891</u>
Eget kapital och skulder					
Eget kapital	22				
Aktiekapital		40 100	40 100	40 100	40 100
Bundna reserver		124 505	119 689	0	0
Reservfond		0	0	10 000	10 000
Balanserad vinst		0	0	5 859	1 532
Fria reserver/Balanserat resultat		- 27 549	- 32 103	0	0
Årets resultat		<u>5 246</u>	<u>9 369</u>	<u>3</u>	<u>4 327</u>
Summa eget kapital		142 302	137 055	55 962	55 959
Obeskattade reserver	30			156 379	148 689
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner	23	28 624	23 812	18 652	15 187
Uppskjutna skatter	11	59 427	56 963	0	0
Övriga avsättningar		<u>17 819</u>	<u>16 788</u>	<u>16 341</u>	<u>15 310</u>
Summa avsättningar		105 870	97 563	34 993	30 497
Långfristiga skulder	24				
Skulder till kreditinstitut		44 900	48 251	35 400	39 600
Skulder till aktieägare		158 206	164 046	158 206	164 046
Övriga långfristiga skulder		<u>643</u>	<u>643</u>	<u>643</u>	<u>643</u>
Summa långfristiga skulder		203 749	212 940	194 249	204 289
Kortfristiga skulder					
Skulder till kreditinstitut	24	3 200	6 465	2 700	3 533
Förskott från kunder		4 000	0	4 000	0
Leverantörsskulder		33 688	30 960	25 575	21 154
Checkräkningskredit	25		328		328
Skulder till aktieägare		5 840	5 840	5 840	5 840
Övriga långfristiga skulder		12 983	40 525	12 299	39 813
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	26	<u>23 727</u>	<u>22 226</u>	<u>17 410</u>	<u>15 789</u>
Summa kortfristiga skulder		83 438	106 344	67 824	86 457
Summa eget kapital och skulder		<u>535 359</u>	<u>553 902</u>	<u>509 407</u>	<u>525 891</u>
Poster inom linjen					
Ställda säkerheter	27	30 000	41 210	30 000	30 000
Ansvarsförbindelser		0	0	0	0

KASSAFLÖDESANALYS

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Den löpande verksamheten				
Rörelseresultat före finansiella poster	21 226	23 584	16 732	15 275
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	28 49 578	44 305	28 065	25 799
	70 804	67 889	44 797	41 074
Erhållen ränta	875	1 166	760	1 002
Erlagd ränta	- 11 137	- 10 416	- 10 579	- 9 865
Betald inkomstskatt	- 5 597	- 5 095	- 1 720	- 485
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	54 945	53 544	33 258	31 726
Förändring i rörelsekapital				
Ökning / minskning av varulager	582	- 247	928	- 157
Ökning / minskning av kundfordringar	25 184	- 17 930	22 441	- 17 930
Ökning / minskning av kortfristiga fordringar	8 021	- 4 074	5 744	- 10 823
Ökning / minskning av leverantörsskulder	2 728	12 731	4 421	6 820
Ökning / minskning av kortfristiga skulder	- 25 632	- 6 150	- 23 054	- 2 551
Kassaflöde från den löpande verksamheten	65 828	37 874	43 738	7 085
Investeringsverksamheten				
Bruttoinvestering av materiella anläggningstillgångar	- 53 277	- 45 939	- 31 565	- 25 577
Avgår erhållna investeringsbidrag	0	3 789	0	3 789
Förvärv i övriga finansiella anläggningstillgångar	- 2 900	- 300	- 2 900	- 300
Kassaflöde från investeringsverksamheten	- 56 177	- 42 450	- 34 465	- 22 088
Finansieringsverksamheten				
Amortering	- 29 191	- 12 044	- 19 531	- 8 597
Ny upplåning	20 000	0	10 000	0
Anteciperad utdelning / koncernbidrag	0	0	2 500	7 000
Utbetald utdelning	0	- 4 800	0	- 4 800
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	- 9 191	- 16 844	- 7 031	- 6 397
Årets kassaflöde	460	- 21 420	2 242	- 21 400
Likvida medel vid årets början	10 074	31 494	7 148	28 548
Likvida medel vid årets slut	10 534	10 074	9 390	7 148

Årsredovisning 2008

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

NOT 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Bolagets årsredovisning har upprättats enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd.

Koncernredovisning

I koncernredovisningen ingår dotterföretag där moderbolaget direkt eller indirekt innehar mer än 50 % av rösterna, eller på annat sätt har ett bestämmande inflytande.

Koncernens bokslut är upprättat enligt förvärvsmetoden, vilket innebär att dotterbolagens egna kapital vid förvärvet, fastställt som skillnaden mellan tillgångarnas och skuldernas verkliga värden, elimineras i sin helhet. I koncernens egna kapital ingår härigenom endast den del av dotterbolagens egna kapital som tillkommit efter förvärvet.

I moderbolagets bokslut redovisas andelar i dotterföretag till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Som utdelning från dotterföretag redovisas endast erhållen utdelning av vinstmedel som intjänats efter förvärvet.

Intresseföretagsredovisning

Som intresseföretag betraktas de företag som inte är dotterföretag men där moderbolaget direkt eller indirekt innehar minst 20 % av rösterna för samtliga andelar, eller på annat sätt har ett betydande inflytande.

I koncernens bokslut redovisas andelar i intresseföretag enligt kapitalandelsmetoden. Kapitalandelsmetoden innebär att andelar i ett företag redovisas till anskaffningsvärde vid anskaffningstillfället och därefter justeras med koncernens andel av förändringen i intresseföretagets nettotillgångar. Andelarnas värde inkluderar goodwill (efter avdrag för ackumulerade avskrivningar) vid förvärvet. I koncernens resultaträkning ingår som intäkt koncernens andel av intresseföretagets resultat. Ej utdelad ackumulerad vinstandel hänförlig till intresseföretag redovisas i koncernbalansräkningen som kapitalandelsfond under bundna reserver. Realiserade internvinster elimineras med den på koncernen belöpande andelen av vinsten.

I moderbolagets bokslut redovisas andelar i intresseföretag till anskaffningsvärde med avdrag för eventuella nedskrivningar. Som intäkt från intresseföretag redovisas endast erhållen utdelning av vinstmedel som intjänats efter förvärvet.

Utländska valutor

Tillgångar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs. I de fall valutasäkringsåtgärd genomförts, t ex terminssäkring, används terminskursen. Transaktioner i utländsk valuta omräknas enligt transaktionsdagens avistakurs.

Intäkter

Försäljning av varor redovisas vid leverans av produkter till kunden, i enlighet med försäljningsvillkoren. Försäljningen redovisas efter avdrag för moms och rabatter. I koncernredovisningen elimineras koncernintern försäljning.

Inkomstskatter

Redovisade inkomstskatter innefattar skatt som skall betalas eller erhållas avseende aktuellt år, justeringar avseende tidigare års aktuella skatt, samt andel i intressebolags skatt.

Skatteskulder/-fordringar värderas till vad som enligt företagets bedömning skall erläggas till eller erhållas från skatteverket. Bedömningen görs enligt de skatteregler och skattesatser som är beslutade eller som är aviserade och med stor säkerhet kommer att fastställas.

För poster som redovisas i resultaträkningen, redovisas även därmed sammanhängande skatteeffekter i resultaträkningen. Skatteeffekter av poster som redovisas direkt mot eget kapital, redovisas mot eget kapital.

Uppskjuten skatt avseende framtida skatteeffekter redovisas inte i resultat- och balansräkningarna.

Immateriella tillgångar

Nyttjanderätter

Utgifter för förvärvade nyttjanderätter balanseras och skrivs av linjärt över dess avtalsreglerade nyttjandetid, normalt högst 20 år.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. Utgifter för förbättringar av tillgångars prestanda, utöver ursprunglig nivå, ökar tillgångens redovisade värde. Utgifter för reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Linjär avskrivningsmetod används för samtliga typer av materiella tillgångar. Följande avskrivningstider tillämpas:

El-ledningar	15 år
Mottagnings- och fördelningsstationer	15 år
Transformatorer	15 år
Fjärrvärmeledningar	20 år
Maskiner i Hetvattencentral	15 år
Gasanläggning	15 år
Gasledningar	25 år
Byggnader, markanläggningar	25-50 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	10 år
Inventarier, verktyg och installationer	3-5 år

Statliga stöd

Statliga stöd redovisas till verkligt värde när det finns rimlig säkerhet att stödet kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla alla därmed sammanhängande villkor.

Statligt stöd som hänför sig till förväntade kostnader redovisas som förutbetalda intäkter. Stödet intäktsförs i den period då de kostnader uppkommer som det statliga stödet är avsett att kompensera.

Statliga stöd för anskaffning av materiella anläggningstillgångar har reducerat tillgångens redovisade värde.

Varulager

Varulagret värderas, med tillämpning av först-in först-ut-principen, till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen.

Avsättningar

Avsättningar redovisas när Koncernen har en legal eller informell förpliktelse till följd av inträffade händelser, det är mer sannolikt att ett utflöde av resurser krävs för att reglera åtagandet än att så inte sker, och beloppet har kunnat beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Om det finns ett antal liknande åtaganden, bedöms sannolikheten för att det kommer att krävas ett utflöde av resurser vid regleringen sammantaget för hela denna grupp av åtaganden. En avsättning redovisas även om sannolikheten för ett utflöde avseende en speciell post i denna grupp av åtaganden är ringa.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar.

Elcertifikat

Lagerförda elcertifikat har från och med i år värderats till anskaffningsvärdet, dvs noll kronor, avseende de certifikat som var registrerade på vårt konto hos Svenska Kraftnät per 2008-12-31. Intjänade elcertifikat för decembers månad som erhöles först i januari 2009 har värderats på samma sätt, dvs till noll kronor.

En oförändrad värderingsprincip, enligt tidigare års värderingsmodell, av elcertifikat hade inneburit att årets rörelseresultat varit ca 5,9 Mkr högre.

NOT 2 Nettoomsättningens och rörelseresultatets fördelning på affärsområde

	Koncernen				Moderbolaget			
	Nettoomsättning		Rörelseresultat		Nettoomsättning		Rörelseresultat	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Fjärrvärme	121 805	103 899	7 812	9 380	122 186	104 464	9 952	9 529
Renhållning	35 132	36 215	1 621	2 245	42 962	36 497	1 621	1 592
Vatten o. Gator/Vägar	44 813	43 142	6 385	4 740	45 937	43 554	6 385	5 571
Stadsnät (HärnöNet)	11 175	9 636	1 045	891	11 414	9 923	914	1 412
Elnät	61 941	60 302	4 493	8 308	0	0	0	0
Avsättning/nedskrivning stadsnät / Bandsjölänken	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>- 130</u>	<u>- 1 980</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>- 1 980</u>
Summa	<u>274 866</u>	<u>253 194</u>	<u>21 226</u>	<u>23 584</u>	<u>222 499</u>	<u>194 438</u>	<u>18 872</u>	<u>15 275</u>

Årsredovisning 2008

NOT 3 Transaktioner med närstående

Inköp och försäljning mellan koncernföretag
Nedan anges andelen av årets inköp och försäljning avseende koncernföretag.

	2008	2007
Inköp, (%)	5,9	9,2
Försäljning, (%)	3,1	3,0

Vid inköp och försäljning mellan koncernföretag tillämpas samma principer för prissättning som vid transaktioner med externa parter.

NOT 4 Ersättning till revisorerna

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Revision				
Ernst & Young AB	121	105	96	75
Andra uppdrag än revisionsuppdraget				
Ernst & Young AB	<u>196</u>	<u>149</u>	<u>169</u>	<u>111</u>
Summa	<u>317</u>	<u>254</u>	<u>265</u>	<u>186</u>

NOT 5 Operationella leasingkostnader

Hyresavtal leasing maskiner och inventarier har ingåtts enligt följande:

Leasingavgifterna enligt ovanstående kontrakt beräknas enligt följande:

	Koncern		Moderbolag	
	2008	2007	2008	2007
Förfaller till betalning inom ett år	2 327	1 704	2 060	1 272
Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år.	3 860	1 643	3 689	1 385
Leasingkostnaderna för året har uppgått till:	2 977	3 437	2 459	2 718

Hyresavtal har ingåtts avseende utrustning i ett biobränsleeldat kraftvärmeverk

Leasingtiden startade 2002-12-31 och slutar 2027-12-31.

Anskaffningskostnaden för i kontraktet ingående objekt uppgår till 120 Mkr och kommunal borgen har erhållits för motsvarande belopp. Leasingkostnaden kostnadsförs linjärt under hela leasingperioden.

Leasingavgiften utgår med fast basavgift och rörlig tilläggsavgift. Tilläggsavgiften beräknas utifrån en räntebas, varpå appliceras en marginal. Marginalen under leasingkontraktets första femton år är fast och marginalen för år 16-20 respektive år 21-25 fastställs definitivt före utgången av närmast föregående period med beaktande av marknadsräntor. Leasetagaren har möjlighet att binda leasingavgiften till en fast ränta vid valfri tidpunkt. Utnyttjas denna möjlighet gäller fast ränta fram till nästa brytpunkt.

Räntebasen under leasingperiodens första femton år utgörs av genomsnitt för 90 dagars STIBOR. För år 16-20 respektive år 21-25 fastställs räntebasen slutgiltigt före utgången av närmast föregående period. Räntebasen skall omräknas enligt räntebäkningsregeln 360/360.

Leasetagaren har rätt att efter 15 respektive 20 år anvisa köpare av leasingobjektet, vilken kan vara leasetagaren. I avtalet finns fastställt hur stor köpeskillingen skall vara vid respektive tidpunkt.

Leasingavgifterna enligt ovanstående kontrakt beräknas enligt följande:

	Koncern		Moderbolag	
	2008	2007	2008	2007
Förfaller till betalning inom ett år	9 623	8 644	9 623	8 644
Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år.	38 001	34 576	38 001	34 576
Förfaller till betalning senare än 5 år	106 460	92 159	106 460	92 159
Leasingkostnaderna för året har uppgått till:	10 115	8 995	10 115	8 995

NOT 6 **Anställningsavtal VD**

VD är enligt avtal 2005-06-21 tillsvidareanställd från och med 2005-08-01 och undantas från bestämmelserna i lagen om anställningsskydd, LAS. I fråga om allmänna anställningsvillkor i övrigt tillämpas bestämmelserna efter samma grunder som gäller för övriga anställda i företaget.

Utöver pension enligt lag utgår pension enligt vid företaget gällande PA-KFS. VD äger rätt att, för kostnad motsvarande PA-KFS-premien, utnyttja den så kallade alternativregeln i PA-KFS. För anställningen gäller en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. Vid uppsägning från företaget betalas i samband med anställningens upphörande en engångsersättning till VD motsvarande totalt 12 månadslöner.

NOT 7 **Personal**

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Medelantalet anställda				
Kvinnor	20	17	17	15
Män	<u>113</u>	<u>118</u>	<u>80</u>	<u>82</u>
Totalt	<u>133</u>	<u>135</u>	<u>97</u>	<u>97</u>

Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader

Löner och ersättningar till styrelsen och verkställande direktören	1 138	1 110	1 138	1 110
Löner och ersättningar till övriga anställda	<u>44 775</u>	<u>43 910</u>	<u>33 008</u>	<u>31 024</u>
Summa löner och ersättningar	<u>45 913</u>	<u>45 020</u>	<u>34 146</u>	<u>32 134</u>
Sociala avgifter enligt lag och avtal	18 218	16 958	13 552	12 295
Pensionskostnader för styrelsen och verkställande direktören	342	313	342	313
Pensionskostnader för övriga anställda	10 875	5 412	7 774	3 878
Totalt	<u>75 348</u>	<u>67 703</u>	<u>55 814</u>	<u>48 620</u>

Styrelseledamöter och ledande befattningshavare

Antal styrelseledamöter på balansdagen				
Män	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>
Totalt	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>	<u>9</u>

Antal verkställande direktörer och andra ledande befattningshavare

Män	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>
Totalt	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>	<u>2</u>

Från och med 1997-01-01 omfattas bolagets anställda av PA-KFS, ett så kallat nettopensionssystem med försäkringslösning via KPA, där de anställda garanteras en förmånsbaserad pension där nivån av slutlön är: 10% i skiktet 0-7,5 basbelopp, 65% i skiktet 7,5-20 basbelopp och 32,5% i skiktet 21-30 basbelopp. Även en årlig premieavsättning om 1% av årslönen görs. Premier för intjänande tjänstepensioner betalas månatligen till KPA.

Pensionstagare, förmånstagare och personal som slutat sin anställning men som ännu ej uppbär pension omfattas av PA-KL. Kostnaderna för detta motsvaras av faktiskt utbetalda pensioner, vilka utbetalas av KPA somfakturerar bolaget. Fram till 1996-12-31 motsvarades tjänstepensionsåtagandena för samtliga anställda av kontoavsättning i bolagets balansräkning.

Sjukfrånvaro

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Total sjukfrånvaro%	4,0	4,5	3,4	5,1
- långtidssjukfrånvaro *%	2,4	2,8	1,9	3,4
- sjukfrånvaro för män%	4,2	4,0	3,4	4,3
- sjukfrånvaro för kvinnor%	3,0	7,4	3,2	9,0
- anställda - 29 år%	2,3	1,7	2,6	2,1
- anställda 30 - 49 år%	4,1	7,2	4,8	9,3
- anställda 50 år -%	4,1	2,8	2,3	2,5

* Med långtidssjuk avses sjukfrånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

Årsredovisning 2008

NOT 8 Resultat från andelar i intresseföretag

	Koncernen	
	2008	2007
Resultatandel Härnösand Elförsäljning AB	- 850	130
Resultatandel Kommunbränsle i Ådalen AB	<u>129</u>	<u>0</u>
	<u>- 721</u>	<u>130</u>

NOT 9 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Utdelningar	21	20	2 521	7 020
Ränteintäkter	<u>854</u>	<u>1 146</u>	<u>739</u>	<u>982</u>
Summa	<u>875</u>	<u>1 166</u>	<u>3 260</u>	<u>8 002</u>

NOT 10 Skatt på årets resultat

	Koncernen	
	2008	2007
Aktuell skatt för året	2 533	2 729
Uppskjuten skatt	<u>2 464</u>	<u>2 366</u>
Summa	<u>4 997</u>	<u>5 095</u>

Skillnaden mellan bolagets skattekostnad och skattekostnad baserad på gällande skattesats består av följandekomponenter:

	Moderbolaget	
Redovisat resultat före skatt	1 723	4 812
Skatt enligt gällande skattesats	482	1 347

Skatteeffekt av kostnader/intäkter som inte utgör underlag vid skatteberäkningen:

Utdelning	- 700	- 1 960
Skattefria intäkter	- 38	- 27
Ej avdragsgilla kostnader	27	27
Nedskrivning immateriella tillgångar	-	202
Avsättning bandsjölänken	37	423
Justering fg års skatt	-	485
Förlustavdrag	-	19
Netto avgående/tillkommande elcertifikat	<u>1 912</u>	<u>- 31</u>
Summa	<u>1 720</u>	<u>485</u>

NOT 11 Uppskjuten skatt

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
	59 427	56 963	43 786	41 633

Skillnaden mellan å ena sidan den inkomstskatt som har redovisats i resultaträkningen samt å andra sidan den inkomstskatt som belöper på verksamheten utgörs av uppskjuten skatt på obeskattade reserver

NOT 12 Nyttjanderätter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden	10 048	10 048	10 048	10 048
Erhållna bidrag	<u>- 3 000</u>	<u>- 3 000</u>	<u>- 3 000</u>	<u>- 3 000</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	7 048	7 048	7 048	7 048
Ingående avskrivningar	- 4 552	- 4 117	- 4 552	- 4 117
Årets avskrivningar	<u>- 195</u>	<u>- 435</u>	<u>- 195</u>	<u>- 435</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	- 4 747	- 4 552	- 4 747	- 4 552
Ingående nedskrivningar	- 1 911	- 1 191	- 1 911	- 1 191
Årets nedskrivningar	-	<u>- 720</u>	-	<u>- 720</u>
Utgående ackumulerade nedskrivningar	- 1 911	- 1 911	- 1 911	- 1 911
Utgående restvärde enligt plan	<u>390</u>	<u>585</u>	<u>390</u>	<u>585</u>

NOT 13 Byggnader och mark

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden	121 486	120 647	23 295	22 456
Inköp	4 550	839	3 481	839
Försäljning	- 400	-	- 400	-
Erhållna bidrag	- 16 435	- 16 435	- 12 600	- 12 600
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	109 201	105 051	13 776	10 695
Ingående avskrivningar	- 45 379	- 42 067	- 1 660	- 1 370
Årets avskrivningar	- 3 449	- 3 312	- 397	- 290
Utgående ackumulerade avskrivningar	- 48 828	- 45 379	- 2 057	- 1 660
Utgående restvärde enligt plan	60 373	59 672	11 719	9 035
Bokfört värde byggnader	36 610	37 005	4 818	3 066
Bokfört värde mark	23 763	22 667	6 901	5 969
Taxeringsvärden				
Byggnader	36 203	36 203	2 791	2 791
Mark	1 972	1 972	-	-

NOT 14 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden	776 976	747 932	406 692	386 169
Inköp	22 504	29 049	13 501	20 523
Erhållna bidrag	- 31 419	- 31 419	- 31 419	- 31 419
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	768 061	745 562	388 774	375 273
Ingående avskrivningar	- 390 658	- 362 800	- 93 380	- 77 339
Årets avskrivningar	- 28 532	- 27 862	- 16 538	- 16 041
Utgående ackumulerade avskrivningar	- 419 190	- 390 662	- 109 918	- 93 380
Ingående nedskrivningar	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
Utgående ackumulerade nedskrivningar	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
Utgående restvärde enligt plan	338 871	344 900	268 856	271 893

Koncernen och moderbolaget

VA-anläggningar har övertagits från Härnösands Kommun, som utgör tillbehör till fastigheter som kommunen behåller, till ett värde av 87 644 957 kronor. Ledningarna ägs civilrättsligt av Härnösand Energi & Miljö AB och för att trygga rätten till ledningarna har

- a) nyttjanderättsavtal tecknats för gatumark mm
- b) servitutsavtal tecknats för övrig mark

NOT 15 Inventarier, verktyg och installationer

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden	119 882	106 752	85 858	82 914
Inköp	19 352	13 277	9 313	2 944
Försäljning och utrangering	4 808	-	- 4 542	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	134 426	120 029	90 629	85 858
Ingående avskrivningar	- 86 731	- 79 467	- 64 858	- 58 915
Årets avskrivningar	- 8 494	- 7 412	- 6 439	- 5 943
Försäljning och utrangering	4 788	-	4 522	-
Utgående ackumulerade avskrivningar	- 90 437	- 86 879	- 66 775	- 64 858
Utgående restvärde enligt plan	43 989	33 150	23 854	21 000

NOT 16 Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående nedlagda kostnader	3 389	611	1 331	58
Under året nedlagda kostnader	10 758	2 834	6 353	1 329
Under året genomförda omfördelningar	- 3 469	- 56	- 663	- 56
Utgående nedlagda kostnader	10 678	3 389	7 021	1 331

Årsredovisning 2008

NOT 17 Andelar i intresseföretag

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Hemab Elförsäljning AB Org nr: 556582-5873 Säte: Härnösand Kapitalandel: 25% Rösträttsandel: 25%	3 783	4 633	2 000	2 000
Kommunbränsle i Ådalen AB Org nr: 556220-6200 Säte: Härnösand Kapitalandel: 40% Rösträttsandel: 40%	2 829	-	2 700	-
ServaNet AB Org nr: 556765-9296 Säte: Sundsvall Kapitalandel: 20% Rösträttsandel: 20%	800	-	800	-
	<u>7 412</u>	<u>4 633</u>	<u>5 500</u>	<u>2 000</u>

NOT 18 Övriga långfristiga värdepappersinnehav

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Ingående anskaffningsvärden	2 156	1 856	2 156	1 856
Tillkommande värdepapper (Norrskan 120 st)	-	300	-	300
Avgående värdepapper KBAB	<u>- 1 100</u>	<u>-</u>	<u>- 1 100</u>	<u>-</u>
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	1 056	2 156	1 056	2 156
Ingående uppskrivningar/nedskrivningar	-500	-500	-500	-500
Årets avyttringar	<u>500</u>	<u>-</u>	<u>500</u>	<u>-</u>
Utgående ackumulerade uppskrivn/nedskrivn	0	-500	0	-500
Utgående redovisat värde, totalt	<u>1 056</u>	<u>1 656</u>	<u>1 056</u>	<u>1 656</u>
Varav noterade aktier				
Redovisat värde	78	78	78	78
Börsvärde eller motsvarande	192	535	192	535

Värdepapper

	Bokfört värde	Börsvärde
S-E Banken AB, 3 265 st	78	192
Nordsvenska kraft	88	0
Svenska Värmeverkens ekonomiska förening	0	0
Norrskan AB	<u>890</u>	<u>0</u>
Summa	<u>1 056</u>	<u>192</u>

NOT 19 Varulager

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Värderat till anskaffningsvärde				
Olja	1 268	1 527	1 268	1 527
Bränsle	1 716	2 136	1 634	2 054
Elcertifikat	0	6 827	0	6 827
Material, reservdelar och förnödenheter	<u>1 495</u>	<u>975</u>	<u>366</u>	<u>192</u>
Summa	<u>4 479</u>	<u>11 465</u>	<u>3 268</u>	<u>10 600</u>

NOT 20 Pågående arbeten för annans räkning

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Nedlagda kostnader	<u>6 404</u>	-	<u>6 404</u>	-
Summa	<u>6 404</u>	<u>0</u>	<u>6 404</u>	<u>0</u>

NOT 21 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Upplupna intäkter el		1 941		1 941
Upplupna intäkter elcertifikat		1 094		1 094
Upplupet EU-bidrag		3 789		3 789
Återbetalning energiskatt	124	804	124	804
Förutbetalda kostnader leasing		253		253
Deponiskatt	1 516	-	1 516	-
Förutbetalda kostnader övrigt	<u>1 996</u>	<u>2 006</u>	<u>1 748</u>	<u>2 000</u>
Summa	<u>3 636</u>	<u>9 887</u>	<u>3 388</u>	<u>9 881</u>

NOT 22 Förändring av eget kapital

Koncernen	Aktiekapital	Bundna reserv	Fria reserv/årets res	Summa
eget kapital				
Eget kapital 2008-01-01	40 100	119 689	- 22 734	137 055
Förskjutningar mellan bundna och fria reserver	-	4 816	- 4 816	-
Årets resultat	-	-	5 246	5 246
Eget kapital 2008-12-31	<u>40 100</u>	<u>124 505</u>	<u>- 22 304</u>	<u>142 301</u>
Moderbolaget	Aktiekapital	Reservfond	Fritt eget kapital	Summa
eget kapital				
Eget kapital 2008-01-01	40 100	10 000	5 859	55 959
Årets resultat	-	-	3	3
Eget kapital 2008-12-31	<u>40 100</u>	<u>10 000</u>	<u>5 862</u>	<u>55 962</u>

Aktiekapitalet består av 401 000 st aktier med kvotvärde á 100 kronor.

NOT 23 Avsättningar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Avsättningar för pensioner				
Avsättning vid periodens ingång	23 812	24 122	15 187	15 327
Pensionsskuldens förändring	<u>4 812</u>	<u>- 310</u>	<u>3 465</u>	<u>- 140</u>
Avsättning vid periodens utgång	<u>28 624</u>	<u>23 812</u>	<u>18 652</u>	<u>15 187</u>

NOT 24 Långfristiga skulder

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Räntebärande skulder				
Långfristiga skulder				
Skulder till kreditinstitut	44 900	48 251	35 400	39 600
Skulder till aktieägare	158 206	164 046	158 206	164 046
Övriga skulder	<u>643</u>	<u>643</u>	<u>643</u>	<u>643</u>
Summa	<u>203 749</u>	<u>212 940</u>	<u>194 249</u>	<u>204 289</u>
Kortfristiga skulder				
Checkräkningskredit	-	328	-	328
Skulder till kreditinstitut	3 200	6 465	2 700	3 533
Skulder till aktieägare	<u>5 840</u>	<u>5 840</u>	<u>5 840</u>	<u>5 840</u>
Summa	<u>9 040</u>	<u>12 633</u>	<u>8 540</u>	<u>9 701</u>

Summa räntebärande skulder 212 789 225 573 202 789 213 990

Förfallotider

Den del av skulderna som förfaller till betalning mellan år ett till år fem.

Skulder till kreditinstitut	11 800	20 587	9 800	14 133
Skulder till aktieägare	23 360	23 360	23 360	23 360
Övriga skulder	<u>322</u>	<u>322</u>	<u>322</u>	<u>322</u>
Summa	<u>35 482</u>	<u>44 269</u>	<u>33 482</u>	<u>37 815</u>

Den del av långfristiga skulder som förfaller till betalning senare än fem år efter balansdagen

Skulder till kreditinstitut	33 100	27 664	25 600	25 467
Skulder till aktieägare	134 846	140 686	134 846	140 686
Övriga skulder	<u>321</u>	<u>321</u>	<u>321</u>	<u>321</u>
Summa	<u>203 749</u>	<u>212 940</u>	<u>194 249</u>	<u>204 289</u>

Årsredovisning 2008

NOT 25 Checkräkningskredit

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Beviljade checkräkningskrediter				
Kredit Kommunkoncernkonto	25 000	25 000	15 000	15 000
Kreditinstitut	20 000	20 000	20 000	20 000
Varav utnyttjats	0	328	0	328
Summa krediter	45 000	45 000	35 000	35 000
Varav utnyttjade	0	328	0	328

NOT 26 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Upplupna semesterlöner	2 448	2 633	1 813	1 878
Upplupen komptid	455	522	390	400
Upplupna sociala avgifter	986	1 008	755	702
Upplupna kostnader KVV	8 128	7 537	8 128	7 537
Upplupna kostnader Kaskad 7.0	0	439	0	439
Upplupen kostnad utsläppsrätter	835	-	835	-
Upplupen kostnad obearbetat träavfall	152	351	152	351
Upplupna räntor	168	-	84	-
Förutbetalad intäkt Ådalsbanan	3 199	5 251	-	-
Övriga poster	<u>7 356</u>	<u>4 485</u>	<u>5 253</u>	<u>4 483</u>
Summa	<u>23 727</u>	<u>22 226</u>	<u>17 410</u>	<u>15 790</u>

NOT 27 Ställda säkerheter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
För egna avsättningar och skulder				
Avseende Skulder till kreditinstitut				
Fastighetsinteckningar	0	3 910	-	-
Företagsinteckningar	<u>30 000</u>	<u>37 300</u>	<u>30 000</u>	<u>30 000</u>
Summa ställda säkerheter	<u>30 000</u>	<u>41 210</u>	<u>30 000</u>	<u>30 000</u>

NOT 28 Justering för poster som inte ingår i kassaflödet, m.m.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2008	2007	2008	2007
Avskrivningar	40 671	39 739	23 569	23 429
Avsättningar	<u>8 907</u>	<u>4 566</u>	<u>4 496</u>	<u>2 370</u>
Summa	<u>49 578</u>	<u>44 305</u>	<u>28 065</u>	<u>25 799</u>

NOT 29 Andelar i dotterföretag

Moderbolaget

	Kapital- andel %	Rösträtts- andel %	Antal aktier	Bokfört värde 081231	Bokfört värde 071231
Härnösand					
Elnät AB	100	100	180 000	<u>90 000</u>	<u>90 000</u>

NOT 30 Obeskattade reserver

	2008-12-31	2007-12-31
Ingående värde ackumulerad avskrivning utöver plan	148 689	140 089
Årets förändring	<u>7 690</u>	<u>8 600</u>
Utgående värde ackumulerad avskrivning utöver plan	<u>156 379</u>	<u>148 689</u>

Härnösand den 9 mars 2009

Lennart Bolander
Ordförande

Ingvar Johansson

Ingvar Viklund

Karl-Ejnar Björner

Lars-Gunnar Hultin

Christer Berglund

Sören Nyström

Rolf Byström
Arbetstagarrepresentant

Hans-Åke Johansson
Arbetstagarrepresentant

Ingemar Forzelius
Verkställande direktör

Årsredovisning 2008

REVISIONSBERÄTTELSE

Till årsstämman i Härnösand Energi & Miljö AB

Org.nr 556526-3745

Jag har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i Härnösand Energi & Miljö AB för räkenskapsåret 2008-01-01 - 2008-12-31.

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen.

Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen, koncernredovisningen och förvaltningen på grundval av min revision.

Revisionen har utförts i enlighet med god revisionsd i Sverige. Det innebär att jag planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra mig om att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens och verkställande direktörens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och verkställande direktören gjort när de upprättat årsredovisningen och koncernredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen och koncernredovisningen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har jag granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningsskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen. Jag anser att min revision ger mig rimlig grund för mina uttalanden nedan.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av bolagets och koncernens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Jag tillstyrker att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen, behandlar vinsten i moderbolaget enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Härnösand den 9 mars 2009

Ernst & Young AB
Bengt Söderström
Auktoriserad Revisor

GRANSKNINGSRAPPORT

Vi har granskat bolagets verksamhet under år 2008. Denna granskning har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, kommunens revisionsreglemente och god revisionsd i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning.

Granskningen har inriktats på att klargöra om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt med god internkontroll. I vår granskning har vi biträtt av Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers..

Vi bedömer, att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att bolagets interna kontroll varit tillräcklig.

Denna granskningsrapport är upprättad av Rolf Andersson och Hans Sonesson, av fullmäktige i Härnösands kommun utsedda lekmannarevisorer i Härnösand Energi och Miljö AB.

Härnösand den 26 februari 2009

Rolf Andersson
Lekmannarevisor

Hans Sonesson
Lekmannarevisor

FLERÅRSJÄMFÖRELSE

Koncernen och moderbolagets ekonomiska utveckling i sammandrag.

Koncernen	2008	2007	2006	2005	2004
Nettoomsättning, tkr	274 866	253 194	257 994	265 042	253 823
Resultat efter finansiella poster, tkr	10 243	14 464	18 570	20 491	19 964
Balansomslutning, tkr	535 359	553 902	550 229	557 926	526 569
Antal anställda, st	133	135	134	136	129
Soliditet, %	26,6	24,8	24,1	21,8	20,2
Avkastning på totalt kapital, %	4,0	4,5	5,2	5,7	6,4
Avkastning på eget kapital, %	7,2	10,6	14,0	16,9	18,8

Moderbolaget	2008	2007	2006	2005	2004
Nettoomsättning, tkr	222 498	194 437	200 387	205 447	194 788
Resultat efter finansiella poster, tkr	9 413	13 412	18 372	26 085	22 951
Balansomslutning, tkr	509 407	525 891	520 230	521 983	493 138
Antal anställda, st	97	97	96	97	88
Soliditet, %	33,1	31,0	30,2	28,1	25,8
Avkastning på totalt kapital, %	3,9	4,4	5,4	7,2	7,1
Avkastning på eget kapital, %	5,6	8,2	11,7	17,8	18,1

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet

Eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt) i förhållande till balansomslutningen.

Avkastning på totalt kapital

Resultat före avdrag för räntekostnader i förhållande till balansomslutningen.

Avkastning på eget kapital

Resultat efter finansiella poster i förhållande till eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt).

KÄNSLIGHETSANALYS

HEMAB:s resultat påverkas av ett antal olika faktorer. En del av dessa faktorer har vi begränsade möjligheter att påverka.

Det kan t.ex vara priset på den el vi säljer som styrs av den nordiska elmarknaden Nordpool.

Vi har nedan gjort en bedömning av de faktorer i HEMAB:s verksamhet som är utsatta för prisvariationer.

Förändringen ligger i det intervall som vi bedömer som en rimlig avvikelse under ett verksamhetsår.

Riskslag	Förändring	Effekt på årsresultat	% av årsresultat
Elinköp	5 öre/kwh	1,6 Mkr	17 %
Elförsäljning	10 öre/kwh	4,2 Mkr	45 %
Elcertifikat	30 kr/certifikat	1,6 Mkr	17 %
Utsläppsrätter	30 kr/rättighet	0,4 Mkr	4 %
Räntor	0,5 %-enheter	1,6 Mkr	17 %

NY VINDKRAFT PÅ VÅRDKASEN

Under 2009 faller förhoppningsvis de sista bitarna på plats när det gäller nya vindkraftverk i Vårdkasområdet.

